

## ДЕРЕВА-СИМВОЛИ ПАГОРБА СЛАВИ У ЛЬВОВІ

Викладено підходи до використання дерев-символів у формуванні меморіальних садово-паркових об'єктів.

**Ключові слова:** дерево-символ, Пагорб Слави.

*Research worker S.V. Kucheriavyj – NUFWT of Ukraine*

### Tree-symbols of the hill of Glory in Lviv

Here are shown the ways of the use of trees-symbols in creation of the memorial gardening objects.

**Keywords:** tree-symbol, the hill of Glory.

Меморіальний комплекс Пагорб Слави у 1991 році увійшов до складу історико-культурного заповідника "Личаківський цвинтар". Виник він ще в часи Першої світової війни і був призначений для російських воїнів, які загинули під час боїв у Східній Галичині (5369 солдат і офіцерів). Ініціатором створення цього кладовища була дружина генерал-губернатора Бобринського. Закладено його на східній околиці Львова на пагорбі в районі вул. Пасічної.

У 1920 роках претензії на право власності на землю, відведену під кладовище, заявив колишній власник, і міська влада у 1926 р. перенесла прах полеглих на колишній цвинтар австрійської армії на північ Личаківського кладовища [2, 4]

У 1945 р. було прийняте рішення про відновлення Пагорбу Слави для поховання воїнів Червоної армії. Будівництво меморіалу велось в 1945-1952 рр. за проектом архітекторів А. Натальченка, Г. Швецько-Венецького та І. Персикова.

Ансамбль Пагорба Слави складається з трьох частин: партерного регулярного скверу у стилі Марсового поля, власне кладовища та пейзажного скверу, що знаходиться за західним боком кладовища. Кожен з цих архітектурно-планувальних елементів озеленений відповідними прийомами, не подібними один на одного, до того ж у кожному з них викладені певні символічні мотиви.

Права частина партеру перед головним входом до меморіалу розчленована рівними доріжками, оточеними стриженими рядами бордюр з бирючини звичайної. У місцях перетину ліній, які збігаються під кутом, стрижкою сформовано кулі, які виступають над вистриженими площинами бордюр.

Ліва партерна площа оформлена у вигляді плоского газону, кутки якого "підбиті" ялівцем козацьким, що утворив великі темні зарості. Взимку вони контрастують з білим сніговим покривом. Права і ліва частина партеру з боків обсаджена колоноподібними туями, які вишикувалися строгими рядами, немовби охороняючи спокій меморіалу.

До входу на кладовище веде викладена з кольорового бруку доріжка, посередині якої прокладена рабатка з висадженими на ній трояндами. Ця головна композиційна вісь підсилює почуття урочистості відвідувачів Пагорбу Слави.

На кладовищі встановлено чотири пам'ятники: справа від входу – дві скульптурні групи: "Присяга", "Мати-Батьківщина" (автор М. Лисенко), а злі-

ва – обеліск російським воїнам, полеглим у 1914-1915 рр. та скульптура "Воїн з прапором" (автор В. Форостецький). Біля пам'ятників у смутку опустили-ся віти плакучої верби та берези. стоять, мов вартові на чатах, віддаючи шану героям, колоноподібні туї, пірамідальні ялини. Контрастує із зеленню своїм пурпуровим листям слива Піссарда. Восени полум'яніє на сонці яскраво-червоне листя північного дуба. Взимку на білому фоні снігу зеленіють зелені кущі вічнозеленого самшиту.

Центр кладовища спроектований як коло, поділене навпіл, обрамлене стриженою стінкою з граба у кожному півколі. Вздовж надгробків, зліва і справа – 6 рядів індивідуальних могил. На кладовищі поховано 65 воїнів у братських могилах та 255 – в індивідуальних, в тому числі 27 Героїв Радянського Союзу. У 1960 році на Пагорб Слави принесено прах розвідника, Героя Радянського Союзу Миколи Кузнецова, біля могили якого росте сибірська горобина, привезена і посаджена тут його земляками.

Справа від партеру, поблизу монастиря, куртина (15 шт. беріз), з протилежного боку – мішане насадження, в якому контрастує з ялиною (25 шт.), кленом-явором (15 шт.) куртина з берези (45 шт.).

Позаду пантеону типовий пейзажний сквер, з якого розкривається чудова панорама міста, вигляд на Високий замок та Лису гору. У парковій структурі є різні композиційні елементи – живоплоти, групи дерев і кущів, солітери. Посередині, контрастуючи з розкидистими кленами, ростуть колоноподібні туї. Ранньою весною буяє золотистим квітом форзиція. У травні розпускає бурячкове листя слива Піссарда. Особливо ефективне цвітіння спіреї Ван-Гутта, яка білим шумовинням спускається зі схилів горбів.

Аналізуючи формовий склад дерев і кущів, які ростуть на Пагорбі Слави, виділяємо найхарактерніші форми крони та барви, які певним чином впливають на психоемоційний стан відвідувачів меморіалу, викликаний символікою форм і кольорів.

Піднесений, урочистий стан викликають: колоноподібні туя західна ф. колоноподібна, пірамідальні туя західна ф. пірамідальна, тополя чорна ф. пірамідальна, тополя Симона, стрижені стіни граба звичайного, стрижені бордюри бирючини звичайної,

Смуток, сентиментальний настрій викликають: плакучі верба біла ф. плакуча, береза повисла, спірея Ван-Гутта, форзиція повисла.

Дерева, які навіюють сумні роздуми: листя червоних відтінків сливи Піссарда, осіннє червоне забарвлення листя дуба червоного, осіннє золотисте забарвлення листя берези повислої, золотисто-жовті квіти форзиції повислої, білі квіти спіреї Ван-Гутта.

Результати дослідження стану озеленення Пагорбу Слави дають підстави зробити висновок, що автори проекту і виконавці – Львівське управління Зеленого господарства вдало підібрали рослини за формою крони, кольором листя і квітів, створюючи тим самим належний психоемоційний настрій відвідувачів меморіалу.

Загалом вдало з емоційно-психологічних позицій спланована територія всього меморіалу. Партер перед входом до кладовища має регулярне пла-

нування, викликаючи зосередженість, увагу, цілеспрямованість і т. д. Пантеон має вдале розміщення пірамідальних і плакучих дерев – символів смутку. Сквер за пантеоном, який має пейзажне планування, характеризується природним різноманіттям та чаруючими перспективами зелених околиць міста, немов промовляє: життя продовжується.

Символічна суть композиційних рішень і формоутворень на меморіальних об'єктах, в тому числі і на звичайних кладовищах, мають бути спрямовані на створення життєвих просторів, де б людина могла відпочити та віддатись роздумам [1, 3].

### Література

1. Боговая Н.О., Фурсова Л.М. Ландшафтное искусство. – М.: Агропромиздат, 1988. – 223 с.
2. Історія Львова. – К.: Наук. думка, 1984. – 414 с.
3. Кушнір О.А., Кушнір А.І. Рекомендації по влаштуванню і утриманню насаджень на кладовищах. – К.: Вид. центр НАУ, 2005. – 48 с.
4. Львів. Туристичний путівник. – Львів: Центр Європи, 1999. – 234 с.

УДК 1:572+130.2:141.7

*Аспір. Н.В. Лазарович – Львівський НУ  
ім. Івана Франка*

## ПРИНЦИП СИНЕРГІЗМУ ЙОНЕЗІ МАСУДИ ЯК СИМБІОЗ ЛЮДИНИ ТА ПРИРОДИ

Розглядається функціонування моделі інформаційного суспільства, запропонованої Йонезі Масудою, у основі якої лежить принцип синергізму як взаємодії людини та природи. У синергетичному суспільстві діяльність людини спрямовується не на перетворення природи, а на гармонійну взаємодію з навколишнім середовищем.

**Ключові слова:** Й. Масуда, інформаційне суспільство, принцип синергізму, природа, діяльність людини.

*Doctorate N.B. Lazarovych – Lviv NU named after Ivan Franko*

## A principle of synergism of the Yonezi Masuda as symbiosis of human being and nature

The article represents functioning of model of the information society, what was proposed of Y. Masuda. Base of this model is principle of synergism as interaction between human being and nature. In the synergism society activity of human being is going to interaction harmony with neighbouring environment, but not at the conversions of nature.

**Keywords:** Y. Masuda, the information society, principle of synergism, nature, activity of human being.

Актуальність проблематики соціальної перспективи, нових принципів функціонування суспільства та його гуманізації створює передумови для якісно нового осмислення реальності, становища людини у світі, соціокультурних орієнтацій суспільства та спрямованості соціального розвитку. Серед багатьох сценаріїв подальшого суспільного розвитку вагоме місце посідає перехід до нового типу людської цивілізації. Цей перехід, водночас, стикається з проблемою становлення нової людини, буття якої було б адекватним до нових соціальних умов. У даному контексті спостерігається тенденція звернення до соціоприродних систем, які функціонують на основі принципу самоорганізації і у яких взаємодіють природні та людські компоненти.